

TALABALARNING KASBIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Qambarov Adxamjon Meliboevich

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti

O'zbek tili pedagogika va jismoniy madaniyat kafedrası

katta o'qituvchi.

Annotatsiya. Talabalarning kasbiy rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar mutaxassislarning kasbiy jihatdan muhim fazilatlari, ularning shakllanish jarayonidagi psixologik-pedagogik yondashuvlar va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari orqali tahlil qilinadi. Tadqiqotda talabalarning motivatsiyasi, qadriyatlar tizimi, shaxsiy va kasbiy kompetensiyalari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy fazilatlar, psixologik xususiyatlar, kasbiy tayyorlash, motivatsiya, kasbiy qadriyatlar

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ

Камбаров Адхамжон Мелибаевич

Андижанский институт сельского хозяйства и агротехнологий

Старший преподаватель кафедры узбекского языка,

педагогике и физической культуры

Аннотация. Факторы, влияющие на профессиональное развитие студентов, анализируются через профессионально важные качества специалистов, психолого-педагогические подходы и механизмы поддержки, применяемые в процессе их формирования. В исследовании изучены мотивация студентов, система ценностей, а также их личные и профессиональные компетенции.

Ключевые слова: профессиональные качества, психологические особенности, профессиональная подготовка, мотивация, профессиональные ценности.

PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' PROFESSIONAL ACTIVITIES

Qambarov Adxamjon Meliboevich

Andijan institute of agriculture and agrotechnologies

Senior lecturer, department of uzbek language,
pedagogy and physical culture

Annotation. Factors influencing students' professional development are analyzed through the lens of professionally important qualities of specialists, psychological and pedagogical approaches, and support mechanisms used in their formation. The study examines students' motivation, value systems, and their personal and professional competencies.

Keywords: professional qualities, psychological characteristics, professional training, motivation, professional values.

Zamonaviy jamiyatda ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning tez sur'atlari, mehnat bozorida raqobatning kuchayishi va ish beruvchilarning yuqori talablari tufayli malakali mutaxassislarni tayyorlash dolzarb muammoga aylangan. Oliy ta'lim tizimi yangi texnologiyalar asosida jamiyatning iqtisodiy, intellektual va texnik jihatlarini tubdan o'zgartira oladigan kadrlarni shakllantirishga intilmoqda.

Talabalarning kasbiy tayyorgarlik samaradorligini oshirishda ularning o'quv va kasbiy faoliyatini takomillashtirish asosiy rol o'ynaydi. Nazariy tahlillar va amaliy izlanishlar talabalarning zamonaviy bilimlar oqimida qolib ketishining oldini olishga, shuningdek, ularning individual kasbiy rivojlanish sur'atlarini oshirishga yordam beradi.

Talabalarning psixologik jihatlari, ularning ta'limga va kelajakdagi kasbga bo'lgan munosabati, shuningdek, o'z-o'zini tarbiyalash mexanizmlarini o'rganish, kasbiylashuv jarayonini muvaffaqiyatli boshqarish uchun zarurdir. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

- ✓ Birinchi kurs talabalari yangi ijtimoiy muhitga moslashish, “talaba” roliga o‘rganish va kelajakdagi kasb haqida tasavvurlar shakllantirish bilan shug‘ullanadi.
- ✓ Ikkinchi va uchinchi kurslarda kasbiy ko‘nikma va malakalar faol rivojlana boshlaydi, shaxsning kasbiy qiyofasi ancha ravshanlashadi.
- ✓ To‘rtinchi kursda ishlab chiqarish amaliyoti ta’sirida kasbiy shaxsning yakuniy shakllanishi, kasbiy motivatsiyaning ustunlik qilishi va intellektual kompetensiyalarning mustahkamlanishi kuzatiladi.

Talabalarning kasbiy rivojlanishini samarali rag‘batlantirish uchun quyidagi jihatlarni hisobga olish kerak:

1. Individual yondashuv: Talabalarning kasbiy moyilliklari, qobiliyatlari, temperament turlari va intellektual darajalari inobatga olinadi.
2. Motivatsion omillar: O‘quv jarayonida talabalarning ichki motivatsiyasini oshiruvchi pedagogik usullar qo‘llaniladi.
3. Qadriyatlar tizimi: Talabalarning ijtimoiy va kasbiy qadriyatlarini shakllantirishga yo‘naltirilgan loyihalar amalga oshiriladi.
4. Tadqiqot Natijalari
5. Andijon Qishloq Xo‘jaligi Instituti talabalari orasida o‘tkazilgan so‘rovlar shuni ko‘rsatdiki:
6. Birinchi kurs talabalari uchun sog‘liq, sevgi, baxtli oila va do‘stlik kabi umuminsoniy qadriyatlar ustunlik qiladi.
7. Uchinchi kurs talabalari esa moddiy farovonlik, qiziqarli kasb va kasbiy muvaffaqiyatni yuqori baholay boshlaydi.
8. Qishloq yoshlari orasida “faol hayot” qadriyati nisbatan past baholangan, bu ularning mehnatga bo‘lgan munosabati bilan izohlanadi.

Talabalarning kasbiy rivojlanishi ularning shaxsiy qadriyatlari, psixologik xususiyatlari va tashqi muhit omillarining kompleks ta’sirida shakllanadi. Kasbiy tayyorgarlik samaradorligini oshirish uchun universitetlar talabalarga individual

yondashuv asosida psixologik-pedagogik yordam ko'rsatishi, ularning motivatsiyasini oshiruvchi dasturlarni ishlab chiqishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Воробиев А.Н., Певен А.В. Professional martaba rejalashtirish. - Kursk, 2006. - 60-63-betlar.
2. Лебедчук П.В. Oliy maktab psixologiyasining dolzarb muammolaridan biri sifatida ongli o'zini o'zi boshqarishning rivojlanishi // O'z-o'zini boshqarish psixologiyasining nazariy va amaliy tadqiqotlari: kollektiv monografiya / ed. G.S. Prigina, P.V. Lebedchuk. – Kursk, Naberejnye Chelni, 2011. - P.110-134.
3. Вербитский А.А. Ta'lim va madaniyatning qarama- qarshiliklari // Ta'lim psixologiyasi: muammolar va istiqbollar: I Xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari. – M.: Smysl, 2004. - B. 17.
4. Семейкин В.А., Серебровский В.И., Лебедчук П.В. Agrosanoat kompleksida raqobatbardosh mutaxassisni tayyorlashda fundamental va amaliy bilimlarning integratsiyasi // Kursk davlat qishloq xo'jaligi akademiyasining axborotnomasi. – 2012. - No 3. – B. 2-5.